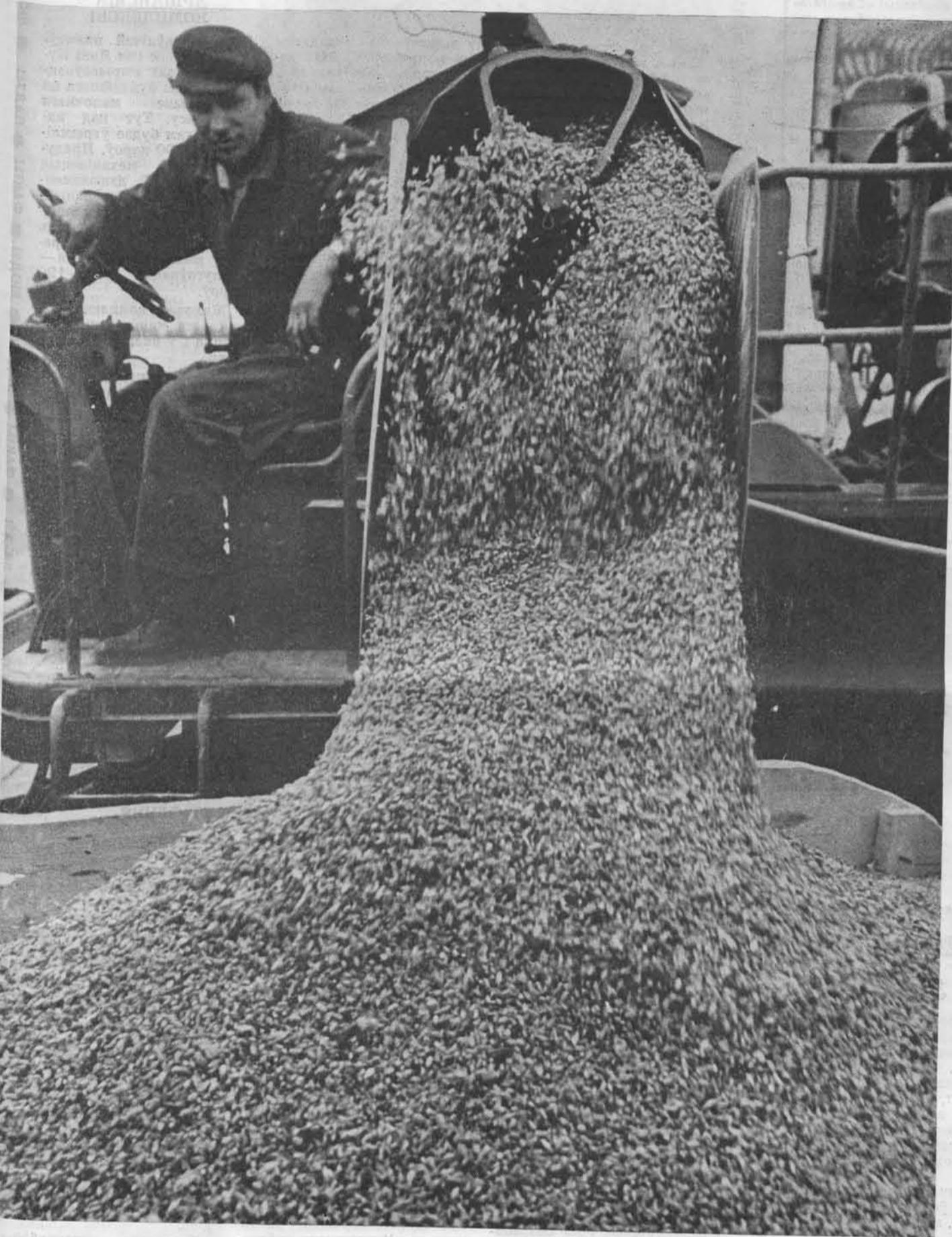

Голас Радзімы

№ 32 (1447)
12 жніўня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНнікамі ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

Залатым патокам сыплецца збожжа новага ўраджаю.

Фота У. КАШКАНА.

КАМУ КІРАВАЦЬ?

Іван Вярэніч, беларус, які пражыў дзве трэці свайго веку ў Злучаных Штатах Амерыкі, у час знаходжання на Пружаншчыне толькі дзіваваўся ды паўтараў амаль што адну і тую ж фразу: «У Амерыцы так не бывае!»

У аўтобусе, якім Іван ехаў з райцэнтра ў вёску да брата, ён убачыў надпіс перад кабінай шафэра — «Грамадскі інспектар». Спачатку зямляк пранікся павагай да чалавека, што сядзеў за баранкай. Але як дзавеўся, што за выкананне гра-

мадскага даручэння шафэр не атрымлівае ні капейкі, не знаў, як і ставіцца да такой асобы.

«Навошта табе лішні клопат, чалавеча, калі з яго ніякага прыбытку!» — спытаў амерыканскі беларус вадзіцеля. «Каб на дарогах парадак быў і бяс-

пека. Мы ж не даўнейшыя хутаране, што кожны сам сабе жыў», — адказаў шафэр.

Гасцючы ў вёсцы, Іван даведаўся, што яго брат узначальвае пост народнага кантролю ў калгасе. «Дык ты вялікі начальнік, — адразу спаважнеў Іван. — І колькі табе плацяць за службу!» Іван быў расчараваны, калі пачуў ад брата: «Гэта — грамадская работа. Я не дзеля рубля клапачуся, а каб парадак лепшы ў гаспадарцы быў...»

Унук, які прыехаў з Мінска пабачыцца з дзедам, распавядаючы пра свой завод, казаў, што ў пастаянна дзеючай вытворчай

нарадзе ён вырашае не абыймаць якія праблемы. «Гэта што такое! Можна ў цябе пакет акцый у кішэні!» — зацікавіўся Іван. «Навошта мне акцыі, калі ўвесь завод — мой, — здзівіўся ўнук. — А пастаянна дзеючая нарада — гэта работа грамадская».

За месяц адпачынку ў Беларусі наш суайчыннік ужо ведаў, што і ў вёсцы, і ў горадзе многія заняты гэтай самай грамадскай работай. За яе нікому не плацяць, але людзі ставяцца да грамадскай справы, як да ўласнай.

[Заканчэнне на 4-й стар.]

ЁСЦЬ НА ПАЛЕССІ ВЁСКА МОТАЛЬ

[«Як імклівая Ясельды
плынь»]

стар. 3

СУПРАЦОЎНІКІ ШАРА- МЕЦЬЕЎСКОЙ ТА- МОЖНІ ЗОРКА НЯ- СУЦЬ СВАЮ СЛУЖБУ

[«Досмотру подлежит»]

стар. 6

НА ЭКРАНЕ — ЛЮД- СКАЯ ПАМЯЦЬ І БОЛЬ

[«Шэсцьсот Хатыней у
сэрцы маім...»]

стар. 7

ЯК ІМКЛІВАЯ ЯСЕЛЬДЫ ПЛЫНЬ

Легенды сведчаць, што жыхары Моталі спрадзеку былі народам непакорным. Яшчэ калі адзін з атрадаў падчышч Чынгісхана акружыў паселішча Прохаў (такую нібыта назву насіла тады вёска), то яго жыхары ўзяліся за сякеры ды вілы. Прамчалася арда—і на месцы паселішча засталіся адны галавешкі.

Доўгія гады пасля гэтага на лукавіне лагоднай летам і гуллівай у паводку палескай ракі Ясельды не сяліліся палешукі. Але гэта мясціна зноў прывабіла іх, вельмі ўжо зручная яна, прама на шляху пінскіх купцоў на захад. Першым адкрыў тут карчму для праездных яўрэй Мотыль (ад яго імя, відаць, і пайшла цяперашняя назва вёскі). А калі ў 1706 годзе яе занялі шведы і паспрабавалі глуміцца над жыхарамі, то атрымалі дастойны адпор. Паімчаўся далей шведскі атрад, а на месцы вёскі зноў засталася папалішча.

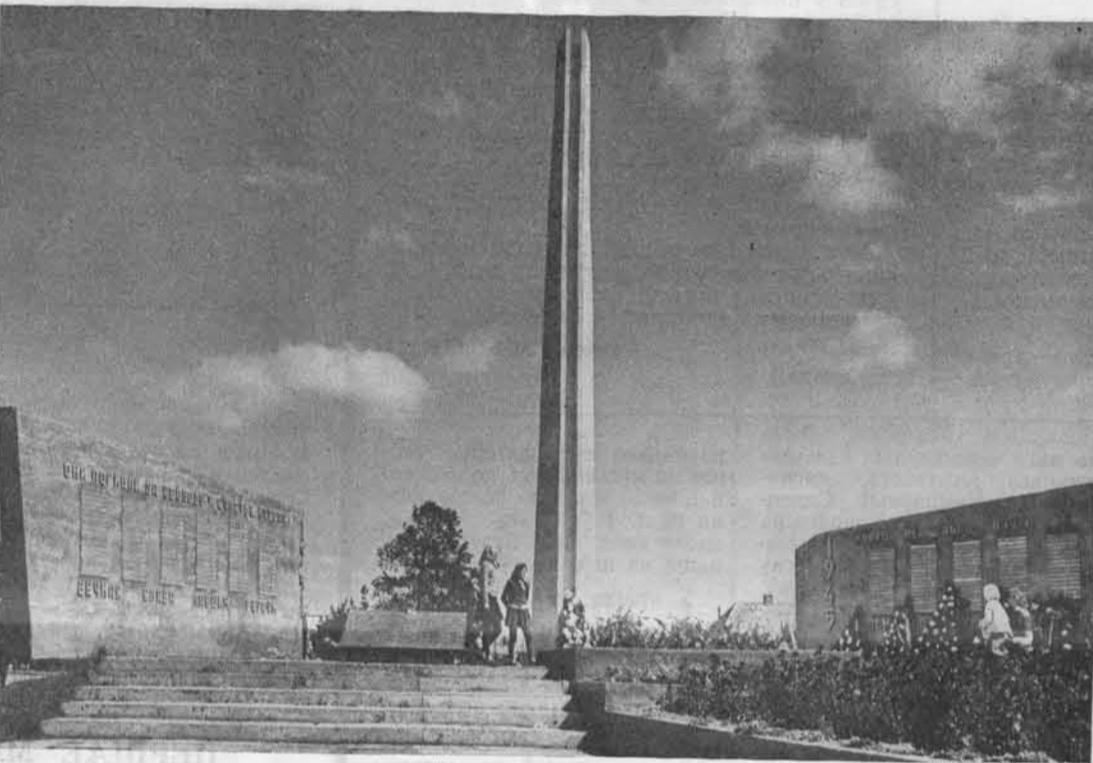
Не соладка прыйшлося і кайзераўскім салдатам, якія ў 1915 годзе спрабавалі абраваць вёску. Не змірыліся мотальцы і з засіллем пілсудчыкаў. Ужо ў 1925 годзе ў вёсцы была створана падпольная група, якой кіраваў былы камісар Чырвонай Арміі П. Мінюк. Нягледзячы на шматлікія арышты, яе дзейнасць не прапала бяследна, з яе ўзяла вытокі моцная падпольная група КПЗБ, якая дзейнічала ажно да вызвалення Заходняй Беларусі.

Характэрнымі былі першыя дні Савецкай улады ў Моталі: адкрылася сярэдняя школа, у сельскім клубе зачараваныя мотальцы ўпершыню глядзелі кіно, прытым не якую-небудзь стужку, а «Чапаева».

...Сакратар парткома мотальскага калгаса, які носіць назву «40 год Кастрычніка», Аляксандр Міховіч расказвае:

— З нашых сяльчан на фронце, у партызанскіх атрадах і ў падполлі загінулі 185 чалавек. І зараз яшчэ жывуць 33 чалавекі, якіх пакалечыла вайна. Многіх удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны ўжо няма ў жывых, аднак і цяпер яшчэ на тэрыторыі сельсавета жывуць паўтараста ветэранаў вайны.

Паўна, усіх іх ведаў у твар гэты ўжо сівы і мажыны, але стройны яшчэ мужчына, якога нам зусім выпадкова давалася сустрэць у Моталі. Як толькі спынілася яго «Волга» і мы ўбачылі, як радасна вітаюць гасця сакратар парткома і вясцоўцы, што былі побач, мы адразу зразумелі, госць гэты—Іван Калілец. Зараз ён старшыня абласнога савета прафсаюзаў Брэсцкай вобласці, а ў тыя векапомныя дні яго ведалі тут як камсамольскага ваяка, арганізатара падполля ў Моталі, камісара, а затым і камандзіра атрада імя Яўгена Макарэвіча, байцоў якога жыхары навакольных вёсак любоўна называлі жэнкаўцамі. Шмат чаго цікавага можа расказаць Іван Калі-

Адна з вуліц вёскі Моталь; гэты абеліск маталіане ўзвялі ў гонар сваіх аднавяскоўцаў, якія загінулі, змагаючыся ў партызанскіх атрадах супраць гітлераўскіх захопнікаў, а таксама дзвюх тысяч мірных жыхароў Моталі, што былі расстраляны фашыстамі.

лец, ён нават кнігу напісаў аб партызанскіх буднях. Успомніў у ёй аб дні 2 жніўня 1941-га, калі немцы сагналі да хлява і расстралялі больш як тысячу яўрэй, аб мужнасці іх вясцоўцаў-беларусаў, якія выратавалі многія сем'і яўрэй ад немінучай смерці, рызыкуючы сваім жыццём. Расказаў у кнізе, што любоў да свабоды клікала маталіан на подзвігі, што цэлыя сем'і былі расстраляны фашыстамі, але гэта не скарыла астатніх. Што ўжо вясной 1942 года ў Спораўскіх балотах дзейнічаў партызанскі атрад, у якім было многа маталіан. Гэта яны ўзарвалі паліцэйскага каменданта Бенду, знішчалі немцаў і здраднікаў, а ў 1943 годзе мелі ўжо сваю партызанскую камендатуру, якую ўзначаліў І. Калілец. А да гэтага быў знішчаны мотальскі гарнізон. Успаміны Івана Міхайлавіча—доб-

рая водпаведзь тым выхадцам з Моталі, якія жывуць зараз за рубяжом і ў сваіх пісаннях хочуць прадставіць маталіан не патрыётамі савецкай Радзімы, а людзьмі, якія нібыта ціхенька пераседзелі вайну. Гэта ў гонар мужных і адважных воінаў-мотальцаў у цэнтры вёскі ўзведзены мемарыяльны комплекс, на плітах якога золатам высечаны імёны загінуўшых герояў.

Маталіане ўжо адсвяткавалі дваццаціпяцігоддзе свайго калгаса «40 год Кастрычніка». І былі для іх гэтыя гады імклівымі, як плынь Ясельды. Зірніце цяпер на Моталь з боку Спораўскіх балот (дарэчы, цяпер ужо не балот, а ўрадлівых палеткаў)—не вёска стаіць над ракой, а цэлы гарадок, вясёлы калейдаскоп белага з зялёным. Гэта самы буйны сельскі населены пункт у раёне. Тут цэнтр буйнейшага ў раёне калгаса.

Многія яшчэ памятаюць, як вёску акружалі непраходныя балоты, а цяпер любя глядзець на гэтыя мясціны з кабіны самалёта сельскагаспадарчай авіяцыі: цэлы прасцяг клетак палёў, утвораных меліярацыйнымі каналамі. Больш як тысячу гектараў зямель здалі меліяратары. Толькі ў мінулыя два гады дзяржава затраціла на меліярацыю ў калгасе 2 мільёны рублёў, а работы на аб'екце працягваюцца далей.

Характэрны і эканамічны паказчыкі калгаса ў мінулым годзе: 1,1 мільёна рублёў прыбытку, амаль 5 рублёў аплаты за рабочы дзень. Калгас атрымаў па 31,6 цэнтнера зерня з гектара, а ўвогуле—7 тысяч тон, амаль 9 тысяч тон цукровых буракоў, 7,3 тысячы тон бульбы. Па надоях малака на карову сёлета тут выходзяць на рубеж 3 000 кілаграмаў...

Калі б хто захацеў падлічыць, колькі ў калгасе людзей узнагароджана дзяржавай за добрую працу, то ён быў бы ўражаны вялікай колькасцю ардэнаў і медалёў. Есць у маталіан і свой Герой Сацыялістычнай Працы—звеннявы механізаваўнага зьяна Павел Палто.

У вёсцы кажуць, што, калі б маталіане аднойчы разам сабраліся на Ясельдзе на сваіх матарных лодках, то гэта была б цэлая рачная флатылія. А калі б выехалі на шашу на ўласных легкавых аўтамабільх, то сабраўся б цэлы таксаматорны парк. Сапраўды, на асфальтаваных вуліцах Моталі рух падчас бывае, нібыта ў горадзе.

Заможна і культурна жывуць жыхары Моталі. Яны водзяць сваіх дзяцей у музыкальную школу. Не пустуюць чатыры вясковыя бібліятэкі, у тым ліку адна дзіцячая. Маталіане любяць чытаць—такія думка прадаўцоў кніжнага магазіна. Апрача маталіане па-гарадскаму, а ў шасці магазінах можна набыць тыя ж тавары, што і ў горадзе.

Але ёсць тут і яшчэ адна славетная асаблівасць: у Моталі жывуць народныя ўмельцы, якія ткуць такія ручнікі, што іх ведаюць ва ўсім свеце. Вырабы мотальскіх ткачых адзначаны на выстаўцы ў Манрэалі. Народнае рамство, сутнасць якога—цяга да прыгожага, не забыта. Адкрываецца цэх, дзе ткачыкі будуць выпускаць свае ручнікі па заказу фабрыкі мастацкіх вырабаў.

Цэнтр вёскі ператварыўся зараз у вялікую будаўнічую пляцоўку: узводзіцца дом культуры са спартыўнай залай. Калі сакратар парткома А. Міховіч пачаў пералічваць новабудовы, то я ледзьве паспяваў запісваць: дзіцячы сад, бальніца, універмаг, тэлефонная станцыя, кацельная, механізаваны адкормачнік, кароўнік з даільнай залай, расшыраецца база цяпличнай гаспадаркі, распрацоўваецца праект рэстарана з кулінарыяй і барам, трэба закончыць аб'язную дарогу вакол вёскі.

...Раніцой, калі да абедзвюх сярэдніх школ Моталі спяшаюцца дзеці, вуліцы вёскі расвітаюць ад іх рознакаляровых чародак. Іншы раз па якойсьці справе забягаюць яны ў склад першай школы. Магчыма, некаторыя з іх не ведаюць, што ў гады вайны тут была фашысцкая турма, дзе катавалі падпольшчыкаў і партызан, што тут гінулі патрыёты за іх сённяшні шчаслівы дзень. І сённяшні дзень Моталі, вёскі над Ясельдай, сведчыць, што тыя ахвяры не былі дарэмнымі.

Мікалай БАЗАН,
Іванаўскі раён.

НА ЗДЫМКАХ: (унізе) старшыня мясцовага калгаса «40 год Кастрычніка» Уладзімір БАЛЮК; тэхнік ля калгаснай майстэрні; Міхаіл КУЛЬБАБА працуе венгляром у каўбасным цэху калгаса.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПІШУ ПРА ТОЕ, ШТО ВЕДАЮ

Нарадзіўся я і рос у вёсцы. З вёскі паехаў у Канаду. І тут усё мае жыццё звязана з фермай. Заводы ўпершыню ўбачыў у 1961 годзе, калі ў час наведвання роднай Беларусі наша група турыстаў пабывала на Мінскім камвольным камбінаце і на Беларускай аўтазаводзе ў Жодзіна. А вось жыццё фермераў у Канадзе ведаю як свае пяць пальцаў. І павінен сказаць — незайздроснае гэта жыццё. Чаму? Напрыклад, у неўраджайны год фермеры, каб папоўніць страты, пачынаюць адкормліваць жывёлу. А як толькі яны даставяць прадукты на рынак, мясцовыя «купцы-міраеды» адразу ж зніжаюць закупачныя цэны. Робіцца гэта пад маркай перавытворчасці і адсутнасці збыту. Пасля, калі тавар праданы закупшчыкам, цэны адразу павысяцца. Вось так тут нажываюцца тыя, хто ніколі не сее і не ара.

Між іншым, калі ўраджай і ўдаўся, таксама радавацца не варта. Капіталістычная сістэма хітра прыстасавалася: купцы-манапалісты так падлічаць кошт перавозак ды ўсе прастой, што ў выніку атрымаеш некалькі цэнтаў за бушаль. А калі — і нічога. Чакай новага ўраджаю.

Тут, у заходнім «вольным» свеце многа гавораць аб дэмакратыі. Але возьмем, напрыклад, прафсаюзы ў Канадзе. Іх лідэры клапацяцца толькі аб уласнай выгадзе. У іх не баліць галава, што мільёны працоўных не могуць звесці канцы з канцамі. І нават забастоўкі толькі часткова вырашаюць цяжкасці. Затое тут — «свабода». Капіталісты хочучы бацьчы моладзь адурманенай наркотыкамі, збітай з панталыку, і яны дабіваюцца свайго. Абрэзанія спадніцы і патлы ў хлопцаў — усё гэта не так проста: доўгія валасы не толькі вочы закрываюць, але і розум засяцаць.

Я пішу аб тым, што ведаю, што назіраю кожны дзень. Тут, як і ва ўсім буржуазным

свеце, словы «свабода» і «дэмакратыя» вельмі фальшывыя. Імі прыкрываюцца злосныя ворагі сапраўднай свабоды і дэмакратыі: чылійскія піначэты, грэчаскія палкоўнікі, ізраільскія экстрэмісты — усе душыцелі перадавога, новага.

У тым месцы, дзе я жыў, насельніцтва гарадка крыху перавышае чатыры тысячы. Тут сем п'янушак і чатырнаццаць цэркваў, затое ніводнага гуртка мастацкай самадзейнасці. Спытайце ў якога юнака або дзяўчыны: «Хто прэм'ер-міністр у Канадзе?» У адказ пачуецца: «Не ведаю». Людзей зрабілі пасіўнымі, абіякавымі. І толькі набіваюць іх галовы — і па тэлебачанню, і праз газеты — насіллём, забойствамі, сексам.

Я добра памятаю, як працоўныя Расіі ў 1917 годзе ўзяліся на барацьбу за свае правы. Перадавалі людзі на чале з Леніным дакладна аддзялілі свабоды сапраўдных ад уяўных. І сёння савецкі народ беспераходна карыстаецца перавагамі сацыялістычнай дэмакратыі. Калгасная дзярка, рабочы, доктар навук — лепшыя людзі краіны — не толькі абагачаюць Радзіму сваёй працай, але і прымаюць актыўны ўдзел у кіраванні дзяржавай, у стварэнні яе будучага. Гэта яшчэ раз пацвердзіў апошні форум савецкіх камуністаў, дзе ішла сур'ёзная размова аб тым, як палепшыць матэрыяльны і культурны ўзровень жыцця савецкіх людзей, як захаваць мір ва ўсім свеце. І я веру, што планы Кампартыі Савецкага Саюза, адобраныя XXV з'ездам, будуць выкананы. Бо жыццё пацвердзіла — слова ў камуністаў не разыходзіцца са справай.

І калі мне сёлета зноў пашчасціць наведаць родныя мясціны, упэўнены, што, як і ў мінулы свой прыезд, стану сведкам значнага прагрэсу майі любай Радзімы.

Аляксей ГРЫЦУК.

Канада.

Прыгожыя наваколлі Магілёва. Асабліва цудоўна летам у Любужскім лесапарку. Зялёныя гаі і дубровы, сівы Дняпро сталі любімым месцам адпачынку працоўных. Тут размясцілася магілёўская турыстычная база «Дняпро».

Сёлета тут правядуць свой адпачынак больш як 17 тысяч чалавек. Для адпачываючых на базе створаны ўсе ўмовы. Да іх паслуг — лодачная станцыя, комплекс спартыўных збудаванняў, танцпляцоўка, кінатэатр. Для жадаючых арганізуюцца пешыя і лодачныя паходы па месцах баявой і працоўнай славы Магілёўшчыны.

НА ЗДЫМКАХ: школьніца з Бабруйска Жанна ПАПКОВА і шафёр з Малдавіі Уладзімір ІВАНЧОГЛА пасля паходу; на тур-базе «Дняпро».

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ПЕРШАЕ МЕСЦА У СВЕЦЕ

Творы У. І. Леніна займаюць першае месца ў свеце па колькасці перакладаў на замежныя мовы. Паводле даных, апублікаваных ЮНЕСКА, у 1973 годзе было зроблена 336 перакладаў розных твораў У. І. Леніна. Гэтыя даныя ЮНЕСКА сведчаць пра тое, што У. І. Ленін па-ранейшаму з'яўляецца самым папулярным аўтарам.

Я-РУСКІ ЧАЛАВЕК

Усяму, што было сказана на XXV з'ездзе КПСС, я веру як свайму бацьку, ад якога навучылася любіць Радзіму, сваю зямлю, свой народ. Нягледзячы на тое, што лёс трымае мяне на чужыне, я — рускі чалавек. І каб усё ведалі аб гэтым, я заўсёды нашу савецкія значкі: адзін дзень — з адбіткам савецкага сцяга, другі — з партрэтамі савецкіх камсанаўтаў... А ў дні работы з'езда я горда насіла значок,

на якім незабыўны вобраз першага камуніста, заснавальніка Кампартыі Савецкага Саюза — Уладзіміра Ільіча Леніна. Так я выказала сваё адданне форуму камуністаў Краіны Саветаў.

Леанарда МАЛЕЕВА.

Італія.

ГРАНДЫЁЗНАЯ ПРАГРАМА

Цэны на Захадзе ўстанаўліваюцца па прынцыпу «на-яўнасці і попыту». Менавіта таму ў канцы мінулага года ў краінах Еўрапейскага эка-

намічнага супольніцтва знішчылі мільёны тон добрай садавіны. Малако выліваюць на палі. І ўсё гэта толькі дзеля таго, каб падтрымаць цэны на высокім узроўні.

У краіне, дзе я жыў, часам уздымаюцца пытанні аб паліпшэнні ўмоў працы, аховы здароўя і г. д. Але гэтыя намаганні не ідуць ні ў якое параўнанне з той грандыёзнай праграмай сацыяльнага развіцця савецкага грамадства, што была адобрана на XXV з'ездзе КПСС.

М. ЯНУШЭВІЧ.

Англія.

КАМУ КІРАВАЦЬ?

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

Дзіўна, нібы для іх увесь сэнс жыцця ў грамадскай рабоце!

Грамадская работа — гэта адна з асаблівасцей савецкага ладу жыцця. Яна такая ж неад'емная яго ўласцівасць, як калектывізм, грамадзянская свядомасць, глыбокая ідэянасць. Дакладней, грамадская работа — гэта праяўленне калектывізму, грамадзянскай свядомасці і глыбокай ідэяльнай перакананасці. Вельмі трапна пра гэтую адметную рысу сказаў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнёў на нядаўняй Канферэнцыі камуністычных і рабочых партый у Берліне: «Ва ўмовах сацыялізму ў савецкага чалавека выпрацавалася сапраўды каштоўная якасць: пачуццё гаспадара краіны, які добра разумее сувязь сваёй працы з агульнанароднай справай, памятае і думае аб агульнанародных інтарэсах».

У грамадскай рабоце якраз і выяўляецца гэтая сувязь: мая праца — наша справа. Клопатамі пра агульнанародны інтарэс прасякнуты кожны крок грамадскага інспектара, народнага кантралёра, члена вытворчай нарады. У кожнага з іх ёсць асноўная праца, прафесія, якая дае магчымасць жыць, утрымліваць сям'ю, задавальняць свае духоўныя патрэбы. Але

ўсе яны яшчэ затрачваюць шмат асабістага часу на выкананне грамадскіх абавязкаў, якія не даюцца да іх зарплат нічога. Навошта гэта ім?

Такое пытанне мог бы задаць толькі прадстаўнік заходняга свету, дзе асабісты інтарэс вызначае ўсе дзеянні людзей, дзе пра агульнанародную справу не можа быць і гаворкі. Добры заробак, сытая сям'я, уласны дом — вось мэты чалавека такога грамадства і круг яго інтарэсаў. Што жыццё па-за гэтым кругам, яго мала абыходзіць. У свеце прыватнай уласнасці, дзе асабісты эгаізм узводзіцца ў свайго роду грамадскую рэлігію, у працоўнага чалавека і не можа ўзнікнуць пачуццё гаспадара краіны. Не ўзнікае, таму што краіна гэта падзелена на кавалкі і кавалачкі паміж уласнікамі буйнымі і дробнымі. Дарога — прыватная, ферма — прыватная, завод — прыватны.

Таму паняцце «грамадская работа» стасуецца толькі да сацыялістычнага ладу жыцця, дзе ўсё — наша, агульнанароднае. І калі любому з нас даручаюць якую-небудзь грамадскую справу, першай думкай будзе, не «колькі мне за гэта заплацяць?», а «якую карысць я прынясу людзям, калектыву?»

Вобразна кажучы, чалавека, які аддае свой вольны час, энергію, веды грамадскай рабоце, натхняе не хруст гра-

шовых знакаў, а высакародная мэты — зрабіць нешта карыснае для людзей. Іх пахвала — лепшая ўзнагарода. Хай нават гэта будзе самае простае і самае нязначнае даручэнне, яно набывае вялікую вагу, таму што робіцца ў імя калектыву, а не адзінкі.

Гэта — не якая-небудзь філантропія асыцелых абібокаў, не паказная дабрачыннасць дзеля дзяшовай славы і даходнай рэкламы, а свядомая дзейнасць на карысць людзей, аб'яднаных адной мэтай, натуральнае імкненне асобы выявіць сябе ў грамадска-карыснай справе. Наш сацыяльны лад дзаваліе кожнаму раскрыць свае здольнасці, накіраваць іх у агульнае рэчышча стварэння.

У адрозненне ад амерыканскага стылю жыцця, да якога прызвычаўся наш зямляк, што цвёрда засвоіў прынцып: адным дадзена права кіраваць, а другім — працаваць, савецкі лад разбурае ўсе гэтыя са-слоўныя перагародкі, дае магчымасць любому грамадзяніну краіны спалучаць працу на заводзе, у калгасе, ва ўстано-ве з удзелам у кіраванні тым жа заводам, калгасам, устано-вай.

У Савецкім Саюзе, напрыклад, існуюць розныя формы грамадскага кіравання вытворчасцю, — пастаянна дзейныя

нарады, саветы брыгад, саветы наватараў, бюро эканамічнага аналізу, бюро нарміравання працы, канструктарскія бюро, саветы навуковай арганізацыі працы і іншыя. Удзел у іх рабочыя — самы актыўны і самы масавы. Толькі ў пастаянных вытворчых нарадах у краіне рабочыя складаюць 65 працэнтаў.

Што дае ім гэты ўдзел? Чаму яны павінны дбаць аб заводскіх справах? Ёсць жа на кожным прадпрыемстве спецыялісты, якія на тое і пастаўлены, каб кіраваць вытворчасцю? З пункту гледжання савецкага рабочага такія пытанні, прынамсі, наіўныя, іх можа было б задаваць да рэвалюцыі, а не цяпер. Сёння рабочыя ў нас з'яўляюцца калектывнымі ўласнікамі сродкаў вытворчасці. Завод належыць ім, і яны зацікаўлены, каб больш рацыянальна выкарыстаць вытворчасць для задавальнення сваіх жа запатрабаванняў.

Толькі ў выбарных органах народнага кантролю ў нашай краіне цяпер працуюць 9 мільёнаў грамадзян. У іх на воку — дзейнасць розных звенняў і участкаў кіравання, яны змагаюцца з праяўленнямі бюракратызму і коснасці, з недобрасумленнымі адносінамі да нашай агульнанароднай справы.

Удзельнічаючы ў розных грамадскіх формах кіравання прадпрыемствам, у органах народнага кантролю, у дэле-

тацкіх камісіях, працоўны чалавек тым самым аказвае ўплыў на эканамічную і сацыяльную палітыку дзяржавы.

Такім чынам, грамадская работа — не хобі, але і не прымуся, як гэта адлюстроўваецца ў крывым люстэрку заходняй «свабоды». Гэта — свядомая ініцыятыва людзей, якія бачаць не толькі свой станок і фабрычную касу, але і далёкі абсяг вялікіх спраў у краіне Кастрычніка. Такія людзі, нават пераступіўшы парог праходнай пасля працоўнага дня ці перадаўшы штурвал камбайна зменшчыку, не пакідаюць думак пра калектыву, пра тыя задачы, што стаяць перад ім, дбаюць і турбуюцца пра агульныя інтарэсы, як пра свае.

Выконваючы самае элементарнае грамадскае даручэнне, працоўны чалавек робіць першы крок на шляху да дзяржаўнай дзейнасці. Сёння амаль 30 мільёнаў савецкіх людзей складаюць актыўны Саветаў. Яны — добраахвотна і бескарысна — дапамагаюць у вялікай і складанай справе дзяржаўнага кіравання. Хто запырачыць, што зўтра многім з іх народ не ўручыць дэпутацкія мандаты — сімвал дзяржаўнай грамадзянскай сталасці?

Але і атрымаўшы мандат дэвер'я, яны не пакінуць свайго рабочага месца — будуць і працаваць па прафесіі і займацца дзяржаўнымі справамі адначасова. Такі наш прынцып — прынцып дэмакратыі працоўнай, а не буржуазнай: адны працаваць — іншым кіраваць.

(Заканчэнне.
Пачатак у № 31).

У Варшаву Кавэрда прыехаў 24 мая. Ён уладкаваўся на кватэру па вуліцы Бугай, 13, у вулічнай гандляркі Фенікштэйн. Пасля яна заявіла карэспандэнту газеты «Момант», што Кавэрда прывёў да яе адзін знаёмы малады чалавек і заплаціў за два тыдні наперад!

Кавэрда штодзённа выходзіў з дому а восьмай гадзіне раніцы і вяртаўся позна вечарам. Ён двойчы наведаў савецкае прадстаўніцтва, і, магчыма, там хацеў забіць Войкава. Але сустрэць яго не ўдалося.

У гэты час у польскай прэсе з'явілася паведамленне, што Войкаў збіраецца ехаць у Маскву. Дата і гадзіны ад'езду не паведамляліся. Як

Кракава, Лодзі і іншых гарадоў выказаў свой рашучы пратэст супраць антысавецкіх правакацый. Жыхары Варшавы ішлі бясконцым патокам у савецкае прадстаўніцтва, каб развітацца з савецкім дыпламатам, які загінуў ад рукі імперыялістычнага найміта. За два дні ля труны з цела Войкава пабывала больш як 56 тысяч чалавек. Гэта былі рабочыя, студэнты, рамеснікі, прадстаўнікі прагрэсіўнай польскай інтэлігенцыі.

Свой рашучы пратэст супраць чарговай правакацыі імперыялістаў выказалі і працоўныя Заходняй Беларусі. У Брэсце, Пінску і іншых гарадах і мястэчках адбыліся масавыя мітынгі і дэманстрацыі пратэсту. У Гродна ў ноч з 9 на 10 чэрвеня па ўся-

яго на трон і ўтаніць рэвалюцыю ў крыві.

Аб жорсткасці Мікалая II сведчыць такі прыклад. У 1905 годзе, атрымаўшы з Далекага Усходу паведамленне аб арышце рэвалюцыянераў, ён не пацікавіўся матэрыяламі следства, а напісаў на дакладзе: «Няўжо не пакараны?» Падобных рэзалюцый у дні рэвалюцыі 1905—1907 гг. расійскі манарх напісаў шмат. Вось чаму можна не сумнявацца, што цар зноў не памілаваў бы рэвалюцыянераў. Усведамляючы гэта, народ ужо ў першыя дні Лютаўскай рэвалюцыі патрабаваў суда над сям'ёй Раманавых.

Імклівае прасоўванне белых, наплыў манархістаў, справакаваныя імі ў ваколіцах горада кулацкія паўстан-

за мяжой і дома

«БУЛЬБА-76»

Такая афіцыйная назва замежнай спецыялізаванай выстаўкі, якая адкрылася ў мінскім Палацы спорту.

Экспанаты, якія занялі ўсё фая і вялікую пляцоўку вакол Будынка, адлюстроўваюць сучасны ўзровень бульбаводства. Высокапрадукцыйныя машыны, абсталяванне і прыборы для вырошчвання, уборкі, захоўвання і перапрацоўкі бульбы паказваюць фірмы ГДР, ФРГ, Швейцарыі, Японіі і ЗША.

Камбінат «Веймар», сказаў карэспандэнту БЕЛТА яго генеральны дырэктар Крысціян Шольвін, высока цэніць цесныя сувязі, якія ўстанавіліся з савецкімі спецыялістамі. У канцы 60-х гадоў, калі прадпрыемства пачало спецыялізавацца ў рамках СЭУ на выпуску гэтай тэхнікі, яе аб'ём склаў 10 працэнтаў у агульнай вытворчасці. Цяпер доля спецыялізаванай прадукцыі дасягнула 65 працэнтаў.

З экспанатамі выстаўкі пазнаёміліся Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, міністр харчовай прамысловасці СССР В. Леін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Л. Хітрун.

Шэдэўры з музеяў Амерыкі

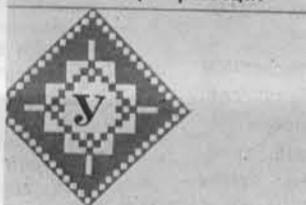
Паўгода знаходзіцца ў нашай краіне выстаўка шэдэўраў з вядучых амерыканскіх збораў у Вашынгтоне, Х'юстане, Нью-Йорку, Лос-Анджэлесе, з фонда доктара А. Хамера. З вялікім поспехам яна прайшла ў Ленінградзе, Маскве і Кіеве. А 30 ліпеня адкрылася ў Мінску, у залах Дзяржаўнага мастацкага музея БССР.

У экспазіцыі — 53 карціны праслаўленых майстроў Італіі, Галандыі, Францыі, Германіі, Іспаніі, Мексікі і іншых краін. Аматыры жывапісу сустрэнуцца з бессмяротнымі палотнамі Рэмбранта, Гоі, Эль Грэка, Пусена, Тыцыяна, Пікаса, Рэнуара, Вермеера. Вялікі раздзел займаюць работы амерыканскіх мастакоў, што прысвечаны жыццю індзейцаў, расказваюць аб пакаранні амерыканскага «дзікага Захаду», усаўляюць адвечную прыгажосць прыроды гэтага краю.

— Мы паказваем гэту выстаўку ў абмен на вялікую экспазіцыю шэдэўраў з Эрмітажа і Рускага музея, якія каля года з трыумфам падарожнічаюць па гарадах Злучаных Штатаў, — сказала карэспандэнту БЕЛТА навуковы супрацоўнік музея выяўленчых мастацтваў у Лос-Анджэлесе Ала Т. Хол. — За час знаходжання ў Савецкім Саюзе мы на свае вочы пераканаліся ў тым, наколькі вялікая ў вашай краіне цяга людзей розных прафесій да мастацтва, які багаты іх духоўны свет.

Выданні «Голасу Радзімы»

Аляксандр Крывіцкі

рытме

з

развіццём

мовы

У любімай мове, роднай, наскай, Ах, якія словы:

«Калі ласка!..»

Паэт Пятрусь Броўка зрабіў ветлівы беларускі зварот лейтматывам верша. І які атрымаўся гімн і мове, і народу! У ім прывіталася напеўнасць і музычнасць слоў і сказаў, дакладнасць і эмацыянальнасць апісанняў, багацце і шчырасць чалавечай душы. Характар народа, яго гісторыя, узровень культурнага развіцця адлюстроўваюцца ў мове, нібы ў лустэрку.

Родная мова прыходзіць да чалавека ў маленстве. Матчыны песні, бабуліны казкі помняцца праз гады і дзесяцігоддзі, нават калі чалавек лёсам накіравана жыць удалены ад Бацькаўшчыны. Няшмат можна назваць такіх моў-пакутніц, як беларуская. Зразумелая мільёнам, узведзеная ў ранг дзяржаўнай, яна на стагоддзі страціла была сваё значэнне, бо бясконцыя войны і падзелы рвалі на квалкі Беларусь. Старая пісьмовая беларуская мова засталася толькі ў летапісах ды іншых дакументах сярэднявечжы. Гутарковую ж мову настойліва і паслядоўна зводзілі да ўзроўню дыялекта.

Народ з'яўляецца хавальнікам моўных традыцый. І беларушазнаўства ў канцы XIX — пачатку XX стагоддзя ўзнікае спачатку як збіральніцтва. Апісваюцца мясцовыя звычаі, вопратка, хатняе начынне. У рукі даследчыкаў трапляюць і неацэнныя моўныя скарбы — казкі, песні, прымаўкі...

Кастрычнік 1917 года адкрыў

усе шляхі для развіцця беларускай мовы і навукі аб ёй. На роднай мове вядзецца выкладанне ў школах, пішуцца законы, выдаюцца газеты. Але ж самая станоўчая чалавечая дзейнасць ніколі не нагадвае ідылію. Час і абставіны пастаянна выносяць на паверхню нейкія праблемы, іх вырашэнне патрабуе пэўных разважанняў і клопату, а на гарызонце ўзнікаюць новыя пытанні... Некалі падзей у мовазнаўстве былі працы Я. Карскага, П. Шпілеўскага, Я. Чацота, І. Насовіча. Сёння мовай, літаратурай, этнаграфіяй, фальклорам займаецца некалькі навукова-даследчых інстытутаў Акадэміі навук Беларусі.

Аляксандр Крывіцкі, адзін з беларускіх вучоных-моваведаў, у кніжцы «У рытме з развіццём мовы», што выйшла ў бібліятэцы «Голасу Радзімы», грунтоўна раскрывае гісторыю станаўлення роднай мовы і навукі аб ёй. Закранаючы сучасны стан і праблемы, якія патрабуюць вырашэння ў бліжэйшы час, аўтар зазначае: «Сучасная беларуская лінгвістычная навука — гэта і разгалінаваны раздзел мовазнаўчых ведаў і мовазнаўчай даследчай працы, і адначасова аўтарытэтыны орган практычнага ўздзеяння на наша сучаснае супольнае моўнае развіццё».

Узнімаецца агульная культура жыхароў — сярэдняю адукацыю сёння павінен мець кожны, усё больш характэрнай рысай становіцца білінгвізм — двухмоўе. Свабоднае валоданне беларускай і рускай мовамі, веданне іншых — тэндэнцыя часу. Зараз у Савецкім Саюзе жыве больш за 140 нацый і народнасцей, і кожная развівае сваю родную мову. Адначасова адбываецца ўзаемадзеянне паміж імі, узаемаўзабагачэнне. Працэсы надзвычай цікавыя для мовазнаўцаў. І таму навука аб мове — лінгвістыка, аб чым падрабязна расказвае А. Крывіцкі, ідзе ў рытме з развіццём мовы.

В. СЕРГІЕўСКАЯ.

«Голас Радзімы»

№ 32 (1447)

Хто стаіць за спіноў Кавэрды?

высветлілася на судзе, Кавэрда тры дні пільнаваў сваё ахвяру на вакале, прыходзячы да маскоўскага цыгніка.

7 чэрвеня П. Войкаў прыехаў на вакзал сустрэкаць савецкага паўпрэда ў Англіі А. Розенгольда, які вяртаўся ў Маскву. Войкаў і Розенгольд ішлі, размаўляючы, уздоўж вагонаў па перону. У гэты момант і раздаліся зладзейскія стрэлы. Войкаў упаў. Ён паспеў яшчэ выхапіць рэвальвер і двойчы выстраліць, але яго пакінулі сілы. Забойца ў чорным адзенні разрадзіў у Войкава ўсю абойму, потым падняў рукі і спакойна стаяў, чакаючы паліцэйскіх.

Тыя, хто паслаў Кавэрду на гэтае злачынства, зрабілі ўсё, каб выратаваць яго ад заслужанай кары. Яшчэ ў судзе толькі пачаўся разгляд яго справы, а ў англійскіх добра асведомленых колах, як паведаміла лонданская газета «Дэйлі тэлеграф», выказалі ўпэўненасць, што Кавэрда ні пры якіх абставінах не будзе расстраляны.

І сапраўды, суд буржуазна-імемшчыцкай Польшчы прагаварыў Кавэрду да бестэрміновага зняволення на катарзе, а самі суддзі звярнуліся з прашэннем на імя прэзідэнта, каб гэты прыгавор быў заменены п'ятнаццацю гадамі турмы. Кавэрда, аднак, не адбыў і такога тэрміну. Праз некалькі год ён апынуўся на волі і выехаў у Злучаныя Штаты Амерыкі — туды, дзе, як вядома, заўсёды знаходзяць прытулак любыя злачынцы.

Нацыяналісты з «Часовай беларускай рады» разлічвалі, што забойства Войкава выкліча ўзброены канфлікт паміж СССР і Польшчай. Таму Паўлюкевіч на ўсю першую старонку змясціў партрэт злачынцы, а другую і трэцюю прысвяціў яго біяграфіі. Там ён нахабна выхваляўся, што Кавэрда забіў Войкава «з ідэйных пабуджэнняў».

З гневам і абурэннем сустрэлі вестку аб забойстве Войкава працоўныя Польшчы. Пралетарыят Варшавы,

1 «Савецкая Беларусь», 12.6.1927.
2 «Беларускае слова», 14.6.1927.

КНИГА АБ СУМЕСНЫМ ПАЛЁЦЕ

му гораду былі расклеены адозвы, а на цэнтральных вуліцах і плошчах вывешаны чырвоныя сцягі!

...Прайшло ўжо шмат год пасля зладзейскага забойства савецкага паўпрэда Пятра Войкава. Як ні даўна, але і зараз буржуазная прапаганда спрабуе апраўдаць Барыса Кавэрду. Адзін з саветолагаў Віктар Аляксандраў у сваёй кнізе «Канец Раманавых» (Таронта, 1966 год) цынічна заявіў, што выстралы Кавэрды «трапілі куды трэба». Гэтае злачынства ён назваў «заслужанай адплатай», паколькі быццам бы Войкаў меў дачыненне да пакарання Мікалая II летам 1918 года ў Екацярынбурзе. Падобную версію падтрымліваюць таксама Р. Халбуртан, Н. Франкланд, Е. Алцедынген і іншыя саветолагі.

Імкнучыся схваць сапраўдны сэнс забойства Войкава, яны распускаюць разнастайныя неверагодныя чуткі аб тых савецкіх людзях, якія знаходзіліся летам 1918 года ў Екацярынбурзе, калі нават яны не мелі прамых адносін да вынясення прыгавору царскай сям'і і яго выканання. Гэта мэта праследуецца, напрыклад, у выданнях на Захадзе падложных так званых «Запісках Войкава» і іншых фальшыўках.

Прыгавор быў вынесены Уральскім Саветам рабочых дэпутатаў. Гэта рашэнне выказвала волю велізарнай масы працоўнага народа Расіі, бо Мікалай II зрабіў шмат злачынстваў. Вялікі рускі гісьменнік Л. Толстой яшчэ ў 1904 годзе кляміў цара як «забойцу» і «стоенага ката» народа¹. «Да цара адносіны, як да забойцы, — пісаў ён у 1904 годзе ў сваім дзёніку. — Не трэба асаблівай літасці».

Адносіны народных нізоў да звергнутай дынастыі вызначаліся не прагай помсты, а ўсвядомленым імкненнем абараніць рэвалюцыю, папярэдзіць пагрозу манархічнай рэстаўрацыі. А пагроза гэта была рэальнай. Белагвардзейцы рваліся ў Екацярынбург, любой цаной імкнуліся вызваліць манарха, вярнуць

1 «Савецкая Беларусь», 26.6.1927.
2 Л. Н. Толстой. Матэрыялы і публікацыі. Тула, 1958, с. 118.

Мікалай СТАШКЕВІЧ,
кандыдат гістарычных
наук.

Іван КОУКЕЛЬ.

1 «Документы внешней политики СССР», т. 7, 1963, с. 440.
2 Viktor Alexandrov. The end of the Romanovs. Zitte and Brawn, Boston-Toronto, 1966, p. 236.

Ліпень 1975-га. Увесь свет з хваляваннем і цікавасцю сачыў тады за першым у гісторыі чалавечтва сумесным палатумым палётам савецкага і амерыканскага касмічных караблёў па праграме «Саюз — Апалон». Да гадавіны гэтай падзеі Выдавецтва палітычнай літаратуры выпусціла кнігу «Саюз» і «Апалон». Савецкія вучоныя, інжынеры і касманаўты — удзельнікі сумесных работ з амерыканскімі спецыялістамі — расказваюць у ёй аб тым, як рыхтаваўся і быў ажыццёўлены першы міжнародны касмічны палёт.

Кніга выпушчана масавым тыражом.

ДОСМОТРУ ПОДЛЕЖИТ

РЕПОРТАЖ ИЗ ШЕРЕМЕТЬЕВСКОЙ ТАМОЖНИ

В группе западногерманских туристов, прибывших погожим июньским днем в аэропорт Шереметьево, эти двое ничем не выделялись. Разве лишь тем, что элегантно одетый мужчина нарочито заботливо поддерживал под руку старушку, которая то и дело обращалась к нему: «Мой мальчик...» Впрочем, так оно и было. Эвальд Вагнер, зубной техник из Штутгарта, вместе со своей мамашей Терезой решили навестить своих родственников.

В стародавние времена семейство Вагнеров подвизалось в Кисловодске на ниве пивоварения. После Октябрьской революции завод был, естественно, национализирован, но капиталец, сколоченный за счет пивной пены, остался в виде двух домов и прочего имущества. Оборотистая госпожа Вагнер успела выгодно реализовать недвижимость и перебралась со своим отпрыском на постоянное жительство в Штутгарт. И вот теперь, движимая ностальгией к насыщенным местам, бывшая госпожа заводчица с сыном пустилась в путешествие.

Однако насладиться видами Кавказских гор и испить минеральной водички из знаменитых источников им не пришлось. Мы не можем сказать, что это произошло «по не зависящим от них причинам». Наоборот, отправляясь в СССР, герр Вагнер и К^о сделали все, чтобы сократить до минимума срок своего пребывания на советской земле. Наследили вышеозначенные господа изрядно, и «следы» эти зафиксированы в журнале дежурного по Шереметьевской таможне и прочих официальных бумагах.

Как явствует из этих документов, штутгартский зубной техник с мамашей вполне могли бы выступать в амплу профессиональных иллюзионистов. Элементарная формула «фокус-покус и шито-крыто» выглядела в вагнеровской «партитуре» следующим образом: под подкладкой коробки для электробритвы «Браун» было запрятано 20 золотых монет царской чеканки и 425 рублей советских денег. Между картонными прокладками шетки несесера — еще 20 пятирублевков. В багаже Вагнеров имелся и будильник без стрелок. Не простой, но, как говорится, золотой: набожная мамаша запрятала в его механизм 44 монеты, предусмотрительно залит их расплавленным ладаном.

Не будем утомлять читателей перечислением всего реквизита туристов-контрабандистов. Электроутюг, футляр для очков, коробка из-под конфет и даже крупногабаритный транзисторный приемник — все пошло в дело, чтобы незаконно провезти в тайниках ценности, предназначенные для валютных махинаций на территории Советского Союза.

Всего сотрудниками таможни было тогда обнаружено и изъято 596 золотых монет и купюр советских денег на сумму 33 750 рублей. А приемник «Сателлит», утюг и прочее пополнили экспонаты, пожалуй, единственного в своем роде музея. По понятным причинам он не открыт для широкой публики, но каждая попавшая на его полки вещь — будь то шариковая ручка или дамский туфель с полым каблучком, невинная матрешка или зажималка — эпизод кропотливого поиска, неустанного напряжения труда, высокого профессионализма сотрудников Шереметьевской таможни.

Среди воздушных, морских, железнодорожных, шоссежных застав Шереметьево — один из самых напряженнейших пунктов. Бывает, что в часы «пик» самолеты садятся и поднимаются со взлетной полосы с минимальными интервалами. Потоки пассажиров и грузов резко возрастают. В этих потоках немало «транзитников», нетерпеливо поглядывающих на часы. Одни ждут, пока дозаправится горючим их самолет, другие пересаживаются на новые рейсы. А таможенное дело, как всякое искусство, не терпит суеты, хотя для принятия правильного решения остаются буквально считанные минуты. Что помогает в такой острой ситуации? Здесь надо не только обладать опытом и смекалкой, но и уметь подмечать малейшие детали, быть психологом...

Так было и совсем недавно, когда в восемь часов утра рейсом № 554 в аэропорту Шереметьево-международный приземлился самолет из Бангкока. Всего 0,5 сантиметра составляла толщина второго дна в четырех чемоданах одинаковой формы, которые были предъявлены вместе с декларацией сотрудникам таможни. И все-таки в этом багаже были обнаружены тайники.

Владельцев разноцветных чемоданов — Ли Ким Тека и его подружку Теах Мой Енг пригласили в специальное помещение аэропорта для личного досмотра в присутствии понятых.

У мадам Теах Мой Енг, оставившей чистыми все графы таможенной декларации, где говорится о предметах, запрещенных для провоза, были обнаружены два полиэтиленовых пакета.

Восемь граммов героина, находившиеся в

этих пакетиках, оказались, однако, лишь каплей в море. В чемоданах контрабандистов, совершавших челночный рейс из Юго-Восточной Азии в Западную Европу транзитом через Москву, находились 39 пластиковых пакетов с гранулированным порошком матового цвета. Химический анализ подтвердил, что изъяты один из сильнейших наркотиков — героин. Весы бесстрастно зафиксировали количество: 11 838 граммов. Добавим, что, по сообщениям зарубежной печати, на международном «черном рынке» торговцев «белой смертью», как называют героин, стоимость одного его килограмма составляет 25 тысяч долларов.

Однако вернемся в служебное помещение аэропорта, где, размазывая слезы, сингапурский бизнесмен с улицы Бич-роуд, 7, и служащая малайзийской фирмы «Киви» из города Пенанг сбивчиво излагали историю своего преступления. История банальная для страшного и безжалостного мира подпольной торговли наркотиками, где крупные дельцы наживаются состоянием, где орудуя целые мафии и кланы, и в сетях, расставленных ими, обрекают себя на верную гибель тысячи опустившихся, морально искалеченных людей.

Как заявила Теах Мой Енг, она пристрастилась к наркотикам, связавшись с неким Майком из Таиланда. Он-то и познакомил ее с соучастником операции по транспортировке героина на Запад Ли Ким Теком. По словам задержанных, Майк в Бангкоке аэропорту передал им чемоданы и вручил билеты до Милана.

Аналогичную «легенду» выложил и задержанный 18 мая сотрудниками таможни Шереметьева Лим Гуат Бенг, намеревавшийся доставить героин, спрятанный в двойных стенках голубого фибрового чемодана, в Копенгаген. Дескать, он приобрел его в Таиланде у некоего Тая.

Покуда следственные органы занимаются делами прогоревших коммивояжеров (в Советском Союзе, как и во многих других странах мира, контрабандный провоз наркотиков является уголовно наказуемым преступлением), поразмыслим над любопытным фактом: случайно ли совпадение маршрутов и способов транспортировки героина в обоих случаях? На наш взгляд, здесь прослеживается определенный «канал». Ведь от Таиланда, Малайзии и Сингапура рукой подать до Гонконга — международного перевалочного центра, через который маонисты с помощью своей агентуры наладили перепродажу и тайное распространение наркотиков в США и Западную Европу.

Ирония судьбы: ведь именно в Китае еще в 1909 году состоялась первая международная конференция по борьбе с контрабандой наркотиков. За минувшие почти семь десятков лет было подписано немало межгосударственных соглашений, конвенций, создано изрядное число авторитетных комиссий и комитетов, включая особый наркотический отдел Интерпола и даже Комиссии ООН по наркотикам.

Но, как свидетельствуют неопровержимые факты, широко раскинувшие свои щупальца торговцы отравленным товаром по-прежнему орудуют в странах капитала. А основным источником по производству героина и морфия является Китай. Подсчитано, пишет индийский журнал «Нью уэйв», что от продажи наркотиков он ежегодно получает 12—15 миллиардов долларов!

Наркотики, золото, валюта... Это еще далеко не полный ассортимент «багажа» иностранных корабейников, наезжающих в нашу страну. Те, кто снаряжает их в спецвойсжи и снабжает чемоданами с двойным дном, не забывают и о «пище духовной». В качестве таковой идут порнографические журналы и открытки, игральные карты со скабрёзными «рубашками», соседствующие с откровенно антисоветской подрывной литературой, зловонными сионистскими писаниями, религиозными проповедями.

Одна из туристок, например, прибывшая из скандинавской страны, предстала сначала перед сотрудниками таможни этаким безобидной ланкомкой. Однако «начинка» многочисленных коробок печенья и конфет, прихваченных ею в дорогу, оказалась весьма своеобразной. Как зафиксировал бесстрастный протокол изъятия контрабанды, «под ненарушенной фабричной упаковкой коробок обнаружено 68 книг, 340 листовок».

Оживленные залы Шереметьевского аэропорта наполнены гулом голосов, пожеланиями счастливого пути, возгласами приветствий. Радио объявляет: «Совершил посадку самолет Аэрофлота, прибывший рейсом из Лондона». У стоек, на своих рабочих местах, в темно-серой форме со звездочками в петлицах стоят инспектора таможенной службы.

В. КАССИС,

Б. ПИЛЯЦКИН.

Надаўна ў Пінску гастралюваў Дзяржаўны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларускай ССР. Артысты выступілі на сцэне дома культуры, а ў адзін з выхадных дзён яны далі канцэрт у гарадскім парку.
НА ЗДЫМКУ: выступае сімфанічны аркестр.

Фота Э. КАБЯКА.

ПАРАД

ЛЕПШЫХ МУЗЫКАНТАЎ

Цэнтральная плошча Мінска нават у самыя сонечныя дні не была такой ззяючай і звонкай, як у тую суботу. Тут сабраліся 1100 юных музыкантаў — пераможцаў I Рэспубліканскага агляду-конкурсу духавых аркестраў школ і дзіцячых пазашкольных устаноў. Яны ішлі сюды ўрачыстым маршам-парадам з двух бакоў галоўнага праспекта, ведучы за сабой не толькі дзяцей, але і дарослых. Усе з захапленнем глядзелі на маленькіх аркестрантаў, на іх прыгожую форму — у кожнага калектыву сваю, — на бліскучыя, як тысяча сонцаў, інструменты.

Але вось узнялася ўверх дырыжорская палачка — і грывнуў піянерскі марш. Выкананы зводнымі аркестрамі ўсіх абласцей рэспублікі і яе сталіцы, ён прагучаў асабліва свежа і жыццядасна.

На гэтым свяце не закончылася. Увечары і ўвесь наступны дзень яно працягвалася ў парках і скверах, на вуліцах і плошчах горада-героя Мінска.

— Такое свята ў рэспубліцы, ды, бадай, і ў краіне, праводзіцца ўпершыню, — сказаў нашаму карэспандэнту старшыня аргкамітэта, народны артыст БССР, галоўны дырыжор аркестра Беларускай ваеннай акругі Б. Пянчук. — Тое, што мінчане і госці сталіцы ўбачылі і пачулі ў гэтыя дні, чаму з захапленнем апладзіравалі, з'явілася вынікам велізарнай работы школ, камсамольскіх арганізацый, устаноў культуры, прафкомаў, праўленняў кал-

гасаў — словам, усіх, хто любіць дзяцей, клопаціцца аб іх выхаванні і развіцці.

Многа касцюмаў і інструментаў падарылі юным музыкантам іх шэфы. Кіраўніцтва саўгаса «Прэвічы» Гомельскай вобласці, напрыклад, не толькі набыло поўны камплект інструментаў для школьнага духавога аркестра, але і ўтрымлівае за кошт прафсаюза яго кіраўніка.

У ходзе выступленняў на школьных, раённых і абласных аглядах журы адабрала лепшых з лепшых. Права выступіць на свяце духавой музыкі ў Мінску заваявалі 36 калектываў.

Журы падвяло вынікі конкурсу. Дыпламаў I ступені і звання лаўрэатаў удастоіліся аркестры сярэдніх школ № 10 Гомеля, № 13 Пінска, № 1 Ваўкавыска, Хожаўскай сярэдняй школы Маладзечанскага раёна, Віцебскай школы-інтэрната, магілёўскага, барысавіцкага, добраўскага і сяміліцкага Дамоў піянераў і школьнікаў. А юныя аркестранты Мастоўскай сярэдняй школы № 3 заваявалі адразу два такія дыпламы — адзін атрымаў увесь аркестр, другі — група дзяўчынак-выканаўцаў на страйках барабанаў і інструментах скудуцай.

Лаўрэатамі I Рэспубліканскага агляду-конкурсу дзіцячых духавых аркестраў сталі яшчэ 28 калектываў. Яны ўзнагароджаны дыпламамі II і III ступеняў.

Я. ЧАСЛАУСКАЯ.

ПАМЯЦЬ

На гэтым месцы было чыстае поле. А недалёка ад яго лес і яры, у якіх доўгія гады каваліся трагічныя таямніцы вайны. А сёння тут, на «сямі вятрах», пад засеням маладых бяроз, узвышаецца з металу і бетону помнік. Менавіта тут, пад Чэрвенем, восенню сорак першага былі закатаваны і расстраляны фашыстамі дзесяткі савецкіх людзей — ваеннапалонных і мірных жыхароў.

Прагнутае, прызыўна ўзнялася ўверх рука непачынага чалавека: «Людзі, помніце, не забывайце, не даруйце!» Яна ўся ў руху, гэтая фігура. Яна ўся — страсны парыв. Прашыты аўтаматнай чаргой, не скарыўся нязломны салдат. Аўтары гэтага помніка скульптар А. Вялікоўнаў і архітэктар Ю. Казакоў надалі вобразу тую меру абагульнення, якая дыктуецца прыродай манументальнага мастацтва, і разам з тым вобраз істот халагічна насычаны, напоўнены, драматычны.

Вертыкаль сяміметровай фігуры арганічна спалучаецца з архітэктурнай гарызанталлю — асновам стэлабата. Архітэктурнымі сродкамі праз дакладныя рытмы вялікіх плоскасцей экспрэсіўна пададзена тэма: на бетонным сколе, куды, як стрэлы, накіроўваюць наша вока гэтыя рытмы, са сталі адлітыя словы: «Ахвярам фашызму. 1941—1945 гг.» Злева, пад покрывам зеляніны стэлабата, спачывае прах расстраляных у сорак першым. Ля падножжа фігуры, на тарцы п'едэстала, высечаны вядомыя вершы Р. Раждзественскага з заклікам помніць пра тое, «якой цаной заваявана шчасце».

Здаецца, увесь Чэрвеньскі раён прыбыў на адкрыццё помніка. Сотні букетаў кветак ляглі на бетонныя квадраты вымасткі. У памяць аб земляках. У памяць аб сыне, мужу, бацьку, браце, дзядзьку: у кожнай жа сям'і праводзілі на фронт і ў кожнай беларускай сям'і хто-небудзь не вярнуўся з вайны.

Памяць... Няхай маце і жывіць яна нашу мужнасць, нашу вернасць Радзіме, наша інтэрнацыянальнае братэрства.

Б. КРЭПАК.

«ШЭСЦЬСОТ ХАТЫНЕЙ У СЭРЦЫ МАІМ...»

ЖЫЦЦЕ Ў ТАНЦЫ

Заняло дыхаць. Я ледзь пракаўтуў даўкі камяк у горле. Здавалася, падшывы прымерзлі да падлогі — не лаварухнуцца. Тых, хто ў гэты час быў побач, канечне, я не мог разгледзець, але потым ужо ўспомніў — мною авалодала пачуццё, што ўсім нам у гэтай цьмянай кіназале зваліўся на плечы неймаверны груз. Імя яму было — людское гора...

Гэтая гора прыйшла з мінулага, яго абудзіла памяць. Жанчына на экране вяла ўспамін:

— Я кажу: дзе? Сцяпан, што ў вёсцы чутна? Ён гаворыць: нічога... Не, нешта ты, дзед, да мяне прыглядаешся! Дык ён гаворыць тады: не хвалойся, кажа, Воля... — жанчына ўцерла яшчэ сухія вочы, — тваё, кажа, дзіця расстралілі... — яна заплакала, намагаючыся хоць неяк стрымаць сябе, — і мату...

Калі людзі нема плачуць, у іх уздыгаюць адны толькі плечы. Твар яны закрываюць рукамі: можа таму, каб не бачылі болю ў іх вачах. Страшэнна бачыць гэты боль. Так плакала сялянка Вольга Гайдэц з вёскі Пешчанкаўскага раёна. На экране ішоў дакументальны фільм «Суд памяці», зняты на «Беларусьфільме» рэжысёрам Віктарам Дашуком.

...Яна крыху супакоілася, перавяла дыханне.

— Суседка мне раскавала: як бралі, дык прасілася ўжо — каторую дзевачку расстралілі маю — кажа: дзядзі, не страляйце мяне... Я вам спяю песеньку «Пасею гурочкі»... І стала на вакне, і стала ім пець... — жанчына ледзь не задыхнулася, прархыпела: — А яны забралі і... расстралілі...

Свой першы фільм Віктар Дашук зняў дома, на Гомельшчыне. Стужка называлася «Дом». Сям'я збудавала новы зруб, стары дом ідзе на злом. Гэты нескладаны сюжэт быў напоўнены псіхалагізмам падзей, што адбываліся ў кадры. Здавалася б, што тут складанага? Але за адным наваселлем, за радаснымі тварамі персанажаў, якімі былі маці, дзед, маленькі сын рэжысёра і сам аўтар, можна было разгледзець падзею сацыяльнага плана — адбыўся яшчэ адзін зрух у жыцці вёскі.

Ужо ў гэтым фільме выразна відаць імкненне рэжысёра да «аўтарскага» кіно, што выявілася ў адметным бачанні навакольнага жыцця.

Але вось усё часцей і часцей у тэматыку яго фільмаў заглядае мінулая вайна. Спачатку гэта былі юбілейныя стужкі, прымеркаваныя к датам, — «Курган» і «Мінула маўчанне» (да 25-годдзя вызвалення Беларусі), «Даўным-даўно закончаны бой» (да 25-годдзя Перамогі), «Нас вадзіла маладоць» (да 50-годдзя камсамола). Герой фільма «Адвазе храбрых...» — гераічны лётчык-беларус Барыс Коўзан, які зрабіў чатыры тараны варожых самалётаў. Нейкая пераклічка адчуваецца паміж гэтым фільмам і стужкай «Трывожныя вышыні», герой якой таксама лётчык, толькі мірнага часу. Лётчык-выпрабальнік Валянцін Даніловіч загінуў пры катапультацы на вышыні 14 тысяч метраў... Неба Радзімы... За яго чысціню і блакіт ішлі на подзвіг гэтыя людзі.

Тэма вайны. Колькі разоў ўжо заходзіць, улагодненыя і прыгрэтыя пад крысам «грамадства ўсеагульнага працітанія», буржуазныя пісакі пачыналі скавытаць, маўляў, дакуль жа ў савецкай літаратуры будучы культываваць тэму вайны — навошта вяр-

дзіць былыя раны, напамінаць людзям жудасныя, трагічныя дні фашысцкага панавання ў Еўропе, ці не лепш запойніць культурны рынак кніжкам і фільмамі з шыкоўнымі суперменамі і даўганогімі прыгажунямі, якім, акрамя сексу і грошай, на ўсё абсалютна напляваць!

...У цьмянай, з занавешаным акном мантажнай, на дзвярах якой вісіць таблічка «Дні ўкраінскага мастацтва ў БССР». Рэж-р В. Дашук», ціха і прахалодна.

— Ім цяжка там зразумець, што для іх вайна скончылася з апошнім залпам. А для нас яна працягваецца, пакуль жыцьцё сведкі тых гераічных дзён... — вымаўленне ў Віктара мяккае, палескае — ён родам з Хойнікаў. — І тое, што я шмат здымаў пра вайну, гэта невыпадкова. Смерць бацькі. Смерць старэйшага брата... Брат загінуў у мяне на вачах — пасвілі кароў, я ішоў уперадзе статку, а ён — ззаду... і наступіў на міну...

Мая вайна — гэта і слёзы маці, і голад, і халодныя зямлянкі, у якіх мы жылі, гэта безліч інвалідаў... Прайдзі сёння па дзесяцікіламетроваму праспекту горада, і нават у час «пік» наўрад ці сустрэнеш інваліда. А тады, адразу пасля вайны, — у кожным двары нашай вёскі нехта быў без рукі, без нагі... Гэта не проста інваліды — гэта твой дзядзька, твой сваяк, сусед, бацька твайго сябра.

Я лічу: усё, што закрунула дзіцячую душу, адбілася на светаўспрыманні маладога чалавека, павінна — калі ён займаецца творчасцю — адгукнуцца рэчам у яго работах...

Ён па-ранейшаму здымаў фільмы, і не толькі на ваенную тэматыку: «Паланез ля мінор» — пра кампазітара Міхаіла Клеафаса Агінскага, дзе сюжэт развіваецца разам з мелодыйнай трагізму ў вядомым паланезе Агінскага «Развітанне з радзімай»; «А зязюля кукавала» — да 90-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы, у якім лейтматывам гучыць чароўная «Купалінка» ў выкананні «Песняроў»... Але калі з'явілася кніга Янкі Брыля, Алесь Адамовіч і Уладзіміра Калесніка «Я з вогненнай вёскі», ён зразумеў, што надшоў і яго час сказаць сваё слова пра вайну.

— Гэтая кніга не проста з'ява літаратуры, гэта — з'ява нашага веку. Веку фантастычна-чудоўнага і ў той жа час веку прапаллага, бо побач з фантастыкай дасягненню чалавечага розуму існуе такая жудасная з'ява, як фашызм.

Кніга Брыля, Адамовіча, Калесніка раскавае пра людзей, якія ў прамым сэнсе гэтага слова вярнуліся з «таго свету», якіх палілі і забівалі разам з дзецьмі ў іх жа хатах, жыўцом закопвалі ў магільні... І нехта — з некалькіх соцень — цудам заставаўся жыць.

І вось кніга цалкам складаецца з расказаў тых, хто заставаўся жывым пасля гэтых, якіх называлі фашысты, «акцыяў», хто ўцялеў і зараз раскавае... Гэта нават нельга назваць проста расказам. Гэта — сведчанне на судзе. На судзе, дзе на лаве падсудных — такая з'ява, як фашызм. Гэта суд — суд народаў, суд чалавечай памяці.

«Суд памяці» — гэтыя словы далі назву апошняму фільму цыкла, знятага паводле гэтай кнігі. Ён будзе дэманстравацца ў хатынскім кінатэатры. Гэта незвычайна глядзельная зала, дзе няма мяккіх і зручных крэслаў, як у гарадскіх кінатэатрах. Людзі, стоячы, будучы глядзец фільм, у якім жывыя сведкі знішчэння шасцісот беларускіх Хатыней выступяць з прысудам усім войнам, агрэсіям, мілітарызму.

У першым фільме «Жанчына з забітай вёскай» — адна гераіня, Вольга Мініч, сялянка з вёскі Хвойня Пятрыкаўскага раёна. Трыццаць хвілін сам-насам з глядачом яна вядзе ўспамін аб жудасным часе вайны...

«У рад паставілі нас, сорак чалавек, і давай страляць... Дзяўчына хлопчык стаў уперадзе з ім на чарзе. А маці яго, гаспадыня, з дачкаю стаяла ззаду за людзьмі. Як сталі страляць, дык Дзяўчына першага. У патыліцу — ён і ўпаў, ні слоўца не сказаў, ні слоўца. А хлопчык ужо ідзе, бедны, ідзе ды ўсё: «Ой, мамачка, баюся, ой, баюся!» А як стрэлілі, дык ён яшчэ крыкнуў: «Ой, не баюся!» — і ўпаў... Яму гадкоў дванаццаць было. Ну, як застрэлілі хлопчыка, дык яна, маці: «Ой,

пачакайце, паночкі, хай ужо сямейка за сямейкай». Прышла ўжо маці гэта ды на дачку: «Ідзі, Волька, і ты...» Мы стайм усе. У мяне сястры хлопчык, гадоў мо', сем. І майму паўтара. Вот усё тут гарыць, здаецца, разрываецца: што мне рабіць? Ці гэта дзяцей уперад, ці самоў?»

Толькі зрэдку ўплятаецца ў канву фільма аўтарскі ментарый — усяго 163 словы скажа дыктар.

Яшчэ перад тым, як пачаць здымкі, Віктар папрасіў жанчыну не плакаць у час расказа. Таму кожны кадр, дзе Вольга Мініч, пераадолюючы неймаверныя душэўныя пакуты, стрымана апавядае аб жахлівых сцэнах знішчэння фашыстамі мірных сялян, поўны ўнутранага драматызму, які з'яўляецца асновай фільма. Калі ж у самым апагеі гэтай драмы апавядальніца не вытрымлівае, і слёзы напаўняюць яе вочы — гэты выбух пачуццяў не мае сабе роўных, у глядача халадзее нутро...

— Вельмі цяжка над фільмам было працаваць. Трэба было прымушаць людзей вяртацца ў тыл страшны падзеі, а гэта для кожнага вельмі цяжка. Для іх вярнуцца ў сваю апалуеную памяць — гэта зноў перажыць тое... Для таго, хто слухае іх расказ, — вельмі цяжка, а для іх саміх цяжэй у многа разоў...

Але галоўнай удачай гэтай фільма, таксама як і наступных, з'явілася тэма непераможнай прагі жыцця, перамога чалавечнасці над жорсткасцю. Як не цяжка было перажыць Вользе Мініч сваё гора: згубіла і мужа і дзяцей, сама з магільні цудам выйшла, усё ж паступова яна вяртаецца да жыцця. Вяртанне гэта не лёгкае: не можа забыць яна мужа, не хоча зноў выходзіць замуж, а калі і рашаецца на такі крок — зноў гора: няма дзяцей. Але нарэшце: «Мы такія радыя. Нарадзілася адно, потым другое, потым трэцяе. І мы шэсць дзяцей нарадзілі. І сталі такія радыя, такія багатыя...»

Гэтая светлая нота і была той мэтай, дзеля якой здымаўся цыкл дакументальных фільмаў. Нягледзячы на душэўныя мукі суперажвання разам з гераімі фільма ўсіх жахаў вайны, глядач пакідае залу, асветлены маральнай перамогай добра.

— Зараз на Захадзе некаторыя хацелі б апраўдаць зверствы фашыстаў. — Аніно у мантажнай адзанавашана, за ім толькі што прайшоў кароткі ліпеньскі дождж — чыста... — Толькі якое можа быць апраўданне — вось факт: вёска Хвойня... Немцы палілі ўвесь Акіябрскі раён — гэта называлася «падаўленнем партызанскага руху», маўляў, мы змушаны знішчаць вёскі, вакол якіх базіруюцца партызанскія атрады... Вёска Хвойня была Пятрыкаўскага раёна. Але на картах у нямецкіх карніках яна значылася Акіябрскага... І яны спалілі яе... разам з людзьмі... З усёй Хвойні засталася трое, адна з іх — Вольга Мініч...

«Жанчына з забітай вёскай», «Немы крык» і «Суд памяці» — фільмы, якія прынеслі рэжысёру вядомасць. За іх Віктару Дашуку прысуджана прэмія Беларускага камсамола ў галіне мастацтва за 1976 год.

— Шэсцьсот Хатыней у сэрцы маім... Гэта вельмі цяжка. Але мы ніколі не здрадзім іх памяці... Для мяне і для кожнага члена здымачнай групы гэта работа была грамадзянскім абавязкам. У аператары Юрыя Шалімава бацька загінуў на 1-ым Беларускам фронце, гукааператар Барыс Смірнов сам ваяваў на гэтай зямлі, Алесь Адамовіч з 16 гадоў партызаніў, партызанілі і Янка Брыль і Уладзімір Калеснік. Гэта быў абавязак перад тымі, хто згарэў у палымі вайны, перад нявыпаканымі горамаці, перад аднавяскоўцамі, перад сваёй зямлёй і народам, які так доўга заплаціў за нашу свабоду, за чысты ранак, за спакой сённяшняга дня.

Слухайце Хатыні!

Гравюра М. КУПАВЫ.

Алесь ГАЎРОН.

ЯСЕНІН ГУЧЫЦЬ ПА-БЕЛАРУСКУ

Творы Сяргея Ясеніна неаднаразова гучалі на беларускай мове. Праўда, гэта былі асобныя публікацыі ў рэспубліканскіх газетах і часопісах, а таксама ў паэтычных зборніках. І вось прыемная навіна: выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла кнігу «Выбранае» вялікага савецкага паэта. У зборніку змешчаны найбольш вядомыя вершы С. Ясеніна, паэмы «Ана Снегіна», «Песня аб вялікім паходзе», «Паэма пра 36», «Чорны чалавек», «Балада пра дваццаць шэсць».

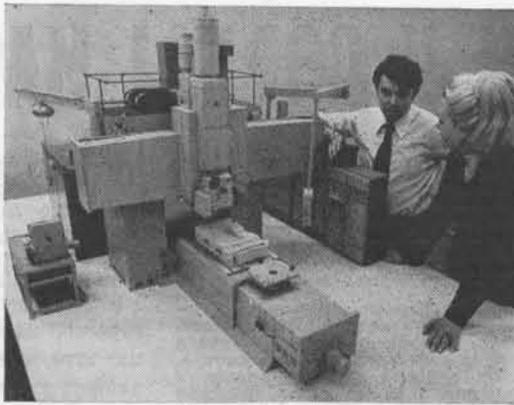
Аўтары перакладаў — народны паэт Беларусі Аркадзь Куляшоў і лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола рэспублікі Рыгор Барадулін. Пра С. Ясеніна, яго творчасць раскавае ў прадмове «Слова, прашаптанае пшчотай» Рыгор Бародулін.

Кніга «Выбранае» С. Ясеніна выйшла ў вядомай серыі «Паэзія народаў СССР».

КЛАСІКА І СУЧАСНАСЦЬ

Хор хлопчыкаў сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. Луначарскага паспяхова выступіў з канцэртамі ў Літоўскай дзяржаўнай філармоніі. У праграму, якая складалася з чатырох раздзелаў — «Радзіма мая», «Свет настрой», «Вечна прыгожае, мудрае», «Дзеці пра сябе», — былі ўключаныя песні рускай, беларускай, заходнеўрапейскай класікі і сучасныя мелодыі, а таксама літоўскія народныя песні.

ДИЗАЙН— ПРИЗВАННЕ МАЛАДЫХ

Чалавецтва некалькі тысячагоддзяў сядзела няправільна. Так дасціпна адзначыў адзін вучоны-гігіеніст. Шматлікія эксперыменты ў Беларускай філіяле Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута тэхнічнай эстэтыкі пацвердзілі: пазваночнік сядзячага чалавека мае патрэбу ў трывалай апоры. Пры гэтым канфігурацыя апоры павінна адпавядаць асаблівасцям будовы пазваночніка.

У адпаведнасці з рэкамендацыямі вучоных беларускія мастакі-канструктары распрацавалі уніфікаваныя мадэлі элементаў, з якіх можна сабраць 800 відаў крэслаў для розных катэгорый служачых.

Прыгажосць, як вядома, вырастае з карыснасці, і беларускія дызайнеры шукаюць яе вытокі ў паўсядзённым жыцці, у непасрэдных кантактах з работнікамі вытворчасці. Філіялу ў Мінску (адзін з дзесяці філіялаў гэтага інстытута ў краіне)

вядзе мастацкае канструяванне сродкаў вылічальнай тэхнікі і прыбораў дакладнага электроннага машынабудавання, якое з'яўляецца вядучай галіной прамысловасці Беларусі. Важнае месца ў іх рабоце заняло даследаванне тэхніка-эстэтычнага ўзроўню новых і мадэрнізуемых трактароў, сельскагаспадарчых машын, вытворчага асяроддзя, мастацкага канструявання станкоў, зон адпачынку працоўных.

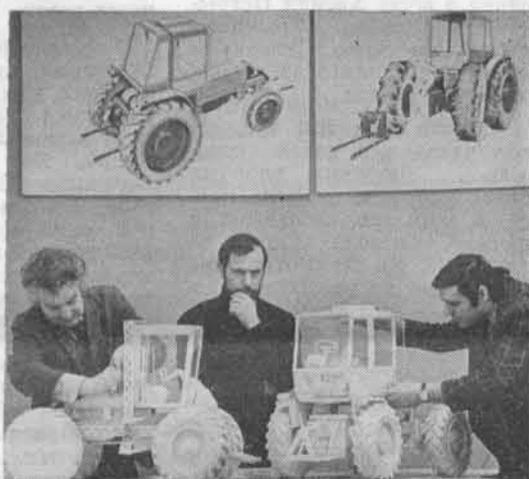
Работы беларускіх дызайнераў знайшлі міжнароднае прызнанне. Менавіта Мінск быў у свой час абраны месцам правядзення міжнароднага кангрэсу «Інтэрдызайн-71». З таго часу беларускія дызайнеры ўстанавілі дзелавыя кантакты са сваімі калегамі з 16 краін свету.

Цяпер курс «Асновы мастацкага канструявання» чытаецца ва ўсіх вышэйшых тэхнічных навучальных установах рэспублікі. У філіяле працуюць іх вы-

пускнікі: сярэдні ўзрост беларускіх дызайнераў — 25 гадоў. Маштабы падрыхтоўкі кваліфікаваных мастакоў-канструктараў абцягаюць ужо ў бліжэйшыя гады вывесці спецыяльнасць дызайнера са стану дэфіцыту, зрабіць прадстаўнікоў гэтай графесіі непасрэднымі ўдзельнікамі тэхнічнага прагрэсу.

НА ЗДЫМКАХ: уверсе — супрацоўнікі аддзела мастацкага канструявання вырабаў машынабудавання прапануюць гэты шматаперацыйны станок Мінскаму заводу імя Кастрычніцкай рэвалюцыі; унізе — крэслы для аператараў аўтаматычнай сістэмы кіравання дэманструе мастак-канструктар Леанід Гальперын; ідуць пошукі перспектыўнай мадэлі трактара «Беларусь».

Фота І. ЛАЎРЭНЦЕВА.

ЛІШНІ Ў БОЙЦЫ

Язвінскае ўрочышча. Нахадзіўшыся па яго буйным зялёным царстве, выйшаў я да невялікай паляны, залітай сонцам. Тут знаёмы шалашык-укрыццё, у ім прыемна адпачыць.

І раптам — лапатанне крылаў і нейкае глухое кудухтанне. Выглядаю з шалаша. Метрах у трыццаці ад мяне вытанцоўваюць на палыне два цудоўныя, адліваючыя сінню птушкі. Яны то сыходзяцца, то разыходзяцца, то, выцягнуўшы шыі, кідаюцца ў бойку. У адзін з такіх момантаў, калі яны, напружваючы дужыя крылы і шыі, павінны вась-вась зноў сутыкнуцца ў жорсткай схватцы, на іх бясшумна падае ястраб. Ён якраз трапіў у самую сярэдзіну паміж касачамі. У паветра адразу паляцела рыжаватае пер'е.

Вось гэта «ціскі» — ледзь не закрычаў я ў здзіўленні, калі ястраб, сутаргава махаючы крыламі, увесь патрапаны, некай бокам уцянаў з палыны.

У момант нападения драпежніка чарока цяцерак, што знаходзілася паблізу, у паніцы рассыпалася. А птушкі і тады і цяпер у гордай сваёй барацьбе нічога не заўважалі. Яны зноў грозна сыходзіліся, выцягнуўшы шыі, пабліскаваючы на сонцы ярка-чырвонымі брывамі. Мімаходзь трапанулі і свайго злоснага ворага — ястраба-цяцераватніка, ад якога ў іншы час хаваліся б у густым хмызняку. Так і працягвалі. Да таго часу, пакуль не вызначыўся пераможца...

Л. КАЦКЕВІЧ.

Ваўкавыскі раён.

Спрачаючыся з ветрам.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

КАЛИНКА

РУССКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

СКОРО, ВЕСЕЛО

Ка_ лин_ ка, ка_ лин_ ка, ка_ лин_ ка мо_ я, в са_ ду я_ го_ да ма_ лян_ ка, ма_ лян_ ка мо_ я! Ка_ //я!

МЕДЛЕННО

Ах! Под сос_ но_ ю, под зе_ ле_ но_ ю спат_ь по_ ло_ жи_ те вы ме_ ня. Ай, лю_ ли-лю_ ли-лю_ ли, лю_ ли, ай, лю_ ли-лю_ ли спат_ь по_ ло_ жи_ те вы ме_ ня!

Калинка, калинка, калинка моя, 2 раза
В саду ягода малинка, малинка моя!

Ах! Под сосною, под зеленою
Спать положите вы меня.
Ай, люли-люли, ай, люли-люли,
Спать положите вы меня!

Калинка, калинка, калинка моя, 2 раза
В саду ягода малинка, малинка моя!

Ах, сосенушка, ты зеленая,
Не шуми ты надо мной.
Ай! Люли-люли, ай, люли-люли,
Не шуми ты надо мной.

Калинка, калинка, калинка моя, 2 раза
В саду ягода малинка, малинка моя!

Ах, красавица, душа-девица,
Полюби же ты меня.
Ай, люли-люли, ай, люли-люли,
Полюби же ты меня.

Калинка, калинка, калинка моя, 2 раза
В саду ягода малинка, малинка моя!

гумар

Прафесар згубіў свой парасон і цэлы дзень шукаў яго ва ўсіх магазінах, дзе ён пабываў. Нарэшце, ён знайшоў прапачу ў бакалейным магазіне.

— Вы адзіны сумленны лавачнік ва ўсім горадзе, — сказаў ён гаспадару. — Усе астатнія казалі, што не бачылі майго парасона.

Размаўляюць два гаспадыры сабак:

— Уяўляеце, мой Астор можа сам хадзіць па газету!

— Ведаю, мой Рэкс раскажаў учора аб гэтым.

У тэатральнай касе.

— Вы ўпэўнены, што гэтыя месцы дастаткова блізка ад сцэны?

— Так, сеньёра.

— А ўсё ж ці няма ў вас месца бліжэй?

— Калі вы сядзеце бліжэй, вас давядзецца ўключыць у спіс выканаўцаў!

Шатландзец выйграў буйную суму на латарэі і купіў піяніна.

Аднойчы сусед убачыў, як ён вёз гэта піяніна на тачцы.

— Што здарылася? Ты вяртаеш піяніна назад?

— Не, я еду браць свой першы ўрок.

Прахожы — жабраку:

— Прабачце, але я ніколі не даю грошай тым, хто жабруе на вуліцы.

— Гэта не аргумент. Мы можам пайсці ў кафэ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі, Зак. 1215.